

Cantàbric

Joan F. Mira

Com a resultat d'una amable invitació que no podia refusar, he passat uns dies a Santander per a parlar d'antropologia: de tot això de les nacions i els nacionalismes vist, més o menys, des de la perspectiva de l'antropologia social, que és una manera desapassionada de parlar d'aquesta matèria tan ingrata. Potser perquè érem en un palau d'aire britànic i una mica rural, dit de la Magdalena, lloc d'estiueig, a primers del segle XX, de la família Borbó i dels seus convidats de la noblesa; potser per això, o per la fresca del lloc, quasi del tot dins de la mar Cantàbrica, el fet és que els col·loquis no van ser tan conflictius com jo esperava: el lloc i el clima, la fresqueta, la mar, també suavitzen les idees, i ningú em va acusar de nacionalista pervers i desintegrador, ni va eixir ningú en defensa del no-nacionalisme constitucional, ni res de tot això. Vam ser, per uns pocs dies, civilitzats. Civilitzats i gairebé tot el temps coberts de núvols, amb plugim, amb aquella mena de temps d'estiu que tenen també tan sovint a les costes del Bàltic o de Normandia. És a dir en aquelles platges on fa més d'un segle els burgesos d'Europa van començar a passar algunes setmanes de juliol i d'agost, convenientment vestits de colors clars, fent tertúlies i berenars ben protegits de la intempèrie, molt abans que es posara de moda aquest horror de la calor mediterrània, la Costa Blava, la Costa Brava i les altres costes on ja fa tants anys anem a rostir-nos la pell, a suportar el sol roent i a suar en biquini o en calçó curt suportant una calor insuportable. No sé si hem guanyat gran cosa, canviant la fresca nòrdica i atlàntica per la implacable calor meridional, però sembla que això és el progrés i la felicitat de les masses. Quan les masses es quedaven a casa a l'estiu, o a tot estirar anaven a visitar els parents de la muntanya, els burgesos es refrescaven feliçment als balnearis o a la vora de l'Atlàntic, tenien més bon gust, i no passaven, també massivament, l'estiu rostint-se com un pollastre a l'ast. Quan Quico Pi de la Serra li cantava a la Rosó, filla del senyor Batista, que és sastre de capellans al carrer de Sagristans i orfeonista, quan li dedicava versos dolços al color blanc i amable de la pell, va descobrir horroritzat que "la noia va a la platja i, amb un frenesí salvatge, s'ha torrat com el cafè". Exaltar les virtuts de l'estiu mediterrani em fa l'efecte, cada any que passa, cada any de calor més intolerable, que és un error històric de conseqüències funestes. Entre altres, la destrucció del mateix litoral que acull la insolació massiva, cosa que no passa, per cert, en aquestes costes del Cantàbric, on encara es preserva en gran mesura la bellesa original. L'estiu meridional és ple de pols i de sol implacable, i ple d'hotels horribles i de blocs d'apartaments, i cada vegada puc entendre menys quin atractiu li trobem. Ací, segons diu la història, va començar la civilització que considerem nostra, i ací pareix que s'acabarà en forma de barbàrie turística i de murs de ciment amb finestres.

El visitant d'aquest país que rep ara el nom antic de Cantàbria, també pot, si no en té prou amb la frescor de platges amb marea i sense gent, remuntar el curs d'algun riu, com ara la vall de l'Asón, des de Colindres, pujar entre verdor de pastures i d'arbres i, just en passar la vila de Ramales de la Victoria, tombar a la dreta per un camí amagat, com un túnel humit entre la vegetació tendra i espessa, pujar més encara per revolts i revolts, sempre a l'ombra, i arribar fins a Rozas de Soba, que és un poblet amb mitja dotzena de cases, mitja dotzena d'habitants humans, i algunes dotzenes de vaques que hi passegen o miren el foraster amb cara plàcida. Hi ha una esglesieta bellíssima, amb una tomba del segle XIV on jauen les restes honorables de "pedro ezquerria fijo de joan ezquerria y nieto de pedro ezquerria parientes mayores del linaje de rozas", escrits amb lletra gòtica, i un retaule complet i perfecte, renaixentista i una mica flamenc. L'aire fresquet i clar fa olor a fems de vaca, la vista de la vall és gloriosa, i la xiqueta que ens ha obert l'església conserva encara, gràcies a Déu o al sant Miquel del retaule, una pell dolça i blanca com la llet.

"Hi ha una esglesieta bellíssima, amb una tomba del segle XIV i un retaule complet i perfecte, renaixentista i una mica flamenc. L'aire fresquet i clar fa olor a fems de vaca, la vista de la vall és gloriosa, i la xiqueta que ens ha obert l'església conserva encara, gràcies a Déu o al sant Miquel del retaule, una pell dolça i blanca com la llet"